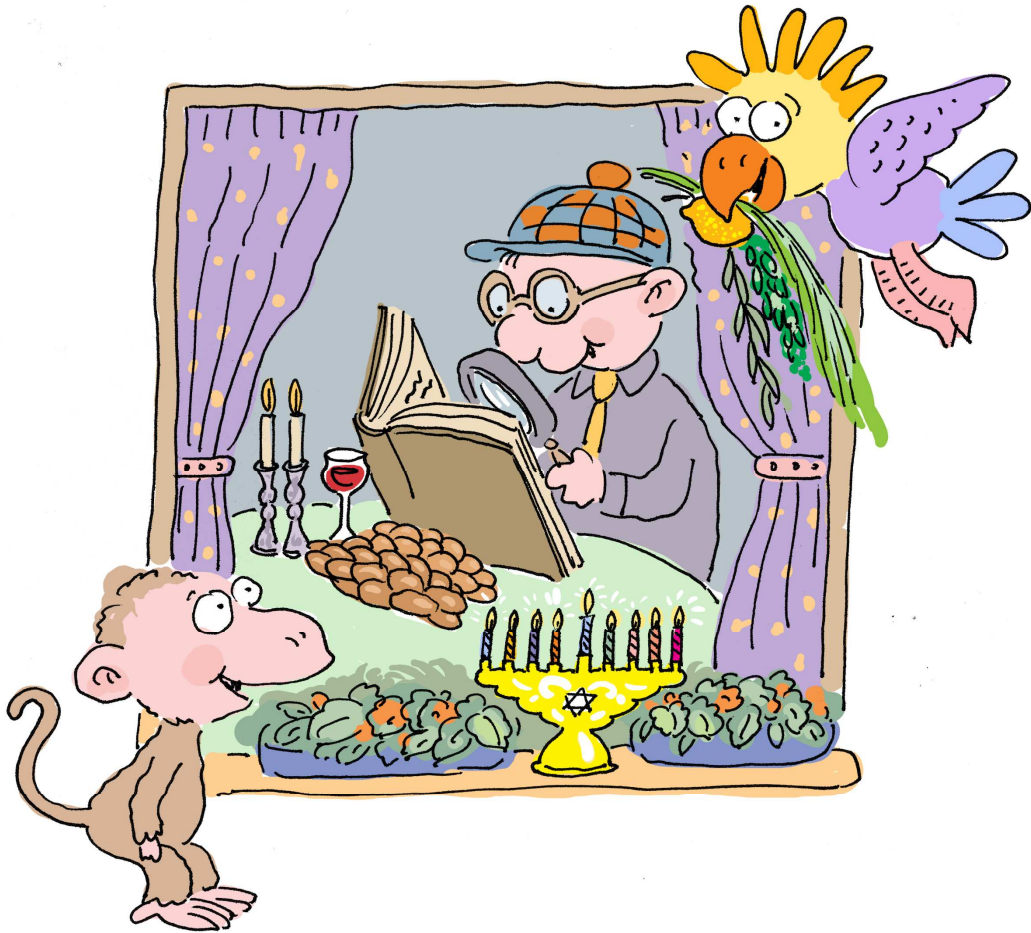

מדריך למורה

מעגל החגים שלי

מעגל החגים שלי

לכיתה ג'

מדריך למורה

חלק א'

מתשרי ועד טבת

צוות "מעגל החגים"

רכזת התכנית
קרול רוזנטל-עידן

צוות התכנית
ענבל ארד
אלה ארזי
דינה טלר
קרול רוזנטל-עידן

ייעוץ פדגוגי
רונית ארז
הדס היימן-תם

ייעוץ מדעי
ד"ר דבורה וייסמן

ייעוץ בתחום החינוך הלשוני
דורית לרמן
רותי זוסמן

עריכת לשון וניקוד
פנינה לוי

עריכה והפקה
תרצה רוטקוביץ –
מנהלת האגף לתכניות לימודים

עיצוב והפקה גרפית
קרול רוזנטל-עידן

איורים
איתן קדמי

תוכן העניינים

מבוא

1. **ראש השנה ויום הכיפורים**
עת לבקש סליחה ועת לסלוח
איך להשתמש בסימני הפיסוק?
עמ' 9-2
עמ' 13-10
2. **סוכות**
הידור מצוות
כיצד להבין מילים לא מוכרות?
עמ' 19-14
עמ' 23-20
3. **שמחת תורה**
"ותנו כבוד לתורה"
עמ' 29-24
4. **יום הזיכרון ליצחק רבין**
סובלנות!
איך לדון בסובלנות?
עמ' 35-30
עמ' 39-36
5. **חנוכה**
חג האורים
כיצד להשתמש בביטויים הקשורים לאור ולחושך?
עמ' 45-40
עמ' 49-46
6. **עשרה בטבת וחורבן ירושלים**
מצור על ירושלים
כיצב מביעים תמיכה ועידוד?
עמ' 53-50
עמ' 57-54
7. **ראש חודש**
לוח ועוד לוח
כיצד משתמשים ביומן ובלוח שנה?
עמ' 65-58
עמ' 73-66
8. **שבת**
מנוחה ותענוג
איך משכנעים טוב יותר?
עמ' 79-74
עמ' 83-80

על הוראת החגים בבתי ספר תל"י

לוח השנה היהודי על חגיו ומועדיו מהווה גורם המעצב את חיי העם ותודעתו. עוצמתם התרבותית של החגים שהם שוזרים בחיי השגרה של הפרט, המשפחה והקהילה מערכת סמלים ומנהגים המבטאים עולם רוחני ומלאו. מחזוריות לוח השנה מבטיחה הטמעה הן של ההליכות והן של הרעיונות הקשורים במועדים השונים. לכל מועד יש מגוון משמעויות, רעיונות ומסרים: מהפן החקלאי דרך הסיפור ההיסטורי ועד המטען הערכי.

כיום, במדינת ישראל, רוב המשפחות מציינות בדרך זו או אחרת את חגי השנה וחוגגות אותם, לכן כל ילד מגיע לכיתה עם מטען תרבותי וחוויתי מן הבית, ויכול להביא למסגרת המשפחה את ההיבטים הנוספים שרכש בבית הספר. ההיחשפות בשיעורים למנהגים הרבים ולמגוון ההתייחסויות מהווה משאב חינוכי ממדרגה ראשונה. חוץ מההיכרות העיונית עם נוהגים שונים, נחשפים התלמידים למשותף בפסיפס התרבות הישראלית ולמיוחד אתו. (מתוך תכנית הלימודים לבית הספר תל"י, משרד החינוך, תשס"ה)

מטרות הוראת תחום החגים בבית ספר תל"י

1. התלמידים יעצבו עמדות חיוביות מתוך כבוד והערכה למועדי ישראל.
 2. התלמידים יכירו את לוח השנה היהודי ואת המועדים והימים המיוחדים החלים בו.
 3. התלמידים יכירו את הטקסים העיקריים השזורים במועדי ישראל.
 4. התלמידים יכירו ויוקירו מנהגים שונים הקשורים בחגי ישראל ויפתחו גישה פלורליסטית וסובלנית כלפי מנהגי עדות ישראל וזרמיו.
 5. התלמידים יבינו את תהליך התפתחות של החגים ומנהגיהם ודרך עיצובם במהלך ההיסטוריה.
 6. התלמידים ילמדו על הקשר שבין לוח השנה היהודי לבין תולדות עם ישראל.
 7. התלמידים ידונו במשמעותם של החגים בתקופתנו ויבחנו את הקשר של החגים לחייהם שלהם.
 8. התלמידים יקחו חלק פעיל בקהילת בית הספר, בארגון ובעיצוב פעילויות הקשורות ללוח השנה היהודי.
- (מתוך תכנית הלימודים לבית הספר תל"י, משרד החינוך, תשס"ה)

על תכנית "מעגל החגים שלי"

מורות יקרות,

מוגש לכן מדריך למורה המלווה את החוברת "מעגל החגים שלי", שהוא הספר השני בסדרת "מעגל החגים".

התכנית "מעגל החגים" כתובה על פי עקרונות חינוך תל"י, ובהתאם לסילבוס של תל"י ולהנחיות הכלליות על הוראת החגים בבתי ספר תל"י.

התכנית "מעגל החגים" היא תכנית ספיראלית

בעזרת החוברת הראשונה, "מעגל החגים", המיועדת לכתות ב', התלמידים רכשו ידע בסיסי אודות כל חג ומועד בלוח העברי, למדו על משמעות שמות החגים, הרקע ההיסטורי, מושגי היסוד ומנהגי החג העיקריים. מכאן ואילך, בכל שנה יילמד נושא מרכזי אחד בכל חג ומועד. כך נוכל לאורך השנים, ובהתאם לגיל התלמידים, להתעמק בהיבטים השונים של כל חג.

למי מיועדת החוברת "מעגל החגים שלי" ?

החוברת "מעגל החגים שלי" מיועדת לכיתות ג'. במידה והדבר התאפשר, היחידות בחוברת בנויות מסביב הציר המארגן "מידות האדם", המותאם לשכבה זו.

מבנה התכנית

התכנית כוללת חוברת לתלמיד ומדריך למורה ובהם פרק אחד לכל חג או מועד. בשל צפיפות החגים בחודש תשרי ייחדנו פרק משותף לראש השנה וליום הכיפורים.

מלבד החגים והמועדים החלים רק פעם בשנה, נכתבו יחידות בנושא שבת וראש חודש. את יחידת "השבת" ניתן ללמד במהלך השנה בזמן שמתאים למורה ולכיתה.

את יחידת "ראש חודש" אנו ממליצות ללמד לקראת ראש חודש חשוון כיוון שבחודש זה יש רק מועד אחד והוא "יום הזיכרון ליצחק רבין" ויש להניח כי יהיה קל יותר למצוא זמן לעסוק ביחידת ראש חודש. כמו כן, אחת המשימות ביחידת החינוך הלשוני מתייחסת במפורש לחודש ספטמבר ומאפשרת חזרה על לוח חגי תשרי, ואם כך עדיף לעסוק בה זמן קצר אחרי חגי תשרי.

כל פרק כולל שתי יחידות משני סוגים: **יחידת "תכנים"** (דפים עם רקע לבן בחוברות לתלמידים) ו**יחידת חינוך לשוני** (דפים עם רקע צהוב).

"יחידות התכנים"

יחידת התכנים כוללת:

חזרה קצרה על מה שנלמד בעבר - לימוד זה נעשה בדרכים שונות. לפעמים הוא מופיע בתחילת היחידה ולפעמים בסופה. בחוברת, משימת החזרה מסומנת בסימן

טקסטים ממקורות ישראל - פסוקים מהתנ"ך, תפילות, ספרות חז"ל (מופיעים בחוברת על רקע חום בהיר).

טקסטים מספרות הילדים - שירה וסיפורים קצרים (מופיעים על רקע תכלת).

שאלות מחשבה – (מופיעות בבעות בצבע תכלת). לרוב, אין לשאלות הללו רק תשובה אחת נכונה. מטרתה של שאלת השאלות לעורר את התלמידים לחשיבה אישית והן יכולות לשמש גם כפתיח לשיחה כיתתית.

סיפורים מהחיים – מטרתם להסביר מושגים בצורה ידידותית, ולחבר את התכנים הנלמדים בכיתה לחיי היום יום של התלמידים (סיפורים אלו מופיעים על רקע כתום בהיר, עם שורות).

בסדנת האמן – פינת אמנות שמטרתה לחשוף את התלמידים ליצירות אמנות, ולגשר בין עולם האמנות, עולם היהדות ועולם התלמידים. לרוב, נשאלות שאלות שעוזרות לתלמידים להתבונן ביצירה, ומדגישות פרטים מעניינים בה. ניסינו לגוון בבחירת היצירות, ועל כן הקפדנו לבחור ביצירות קלאסיות לצד יצירות פחות מוכרות, שהן פרי עמלם של אמנים יהודיים, אמנים ישראליים ואמנים מכל העולם.

משימת סיום - מטרתה לסגור את היחידה באופן חווייתי ולהוסיף רובד מעשי לרובד העיוני.

יחידות החינוך הלשוני

עיסוק בנושא החגים והמועדים מהווה הזדמנות להרחיב את ידיעות התלמידים בתחום הלשוני. לפיכך מתלוות ליחידות התכנים יחידות בחינוך לשוני. יש כמה יחידות שלהן אין יחידת חינוך לשוני:

שמחת תורה (בשל העדר זמן מספיק ללמידה לקראת חג זה)
יום השואה ויום הזיכרון (בשל מהות הימים בחרנו להתרכז רק בתכנים).

היחידות של חינוך לשוני נכתבו על פי תכנית הלימודים לחינוך לשוני של משרד החינוך (שנת תשס"ג). יחידות אלה אינן באות במקום תכנית החינוך הלשוני הנלמדת בכיתה. מטרתן לתמוך ולחזק את הנלמד בשיעורי שפה במסגרת הלימוד על החגים. אנו מקווים שלימוד השפה ולימוד החגים יפרו זה את זה.

יש שני סוגים של יחידות חינוך לשוני :

- יש יחידות העוסקות בטקסט שהובא ביחידות התכנים ומתמקדות בפן הלשוני שלו. בכך הן מאפשרות הבנה מעמיקה יותר של הטקסט, ומסייעות לקליטה טובה יותר של מסריו, כולל הצד האורייני (ראו למשל יחידת ראש השנה ויום הכיפורים).
- יש יחידות העוסקות ישירות בתכנים המרכזיים הנדונים ביחידת התכנים. למשל, היחידה המוקדשת לעשרה בטבת וחרבן ירושלים עוסקת בסבל התושבים בעת המצורים על עירם. יחידת החינוך הלשוני הנלווית ליחידה זו דנה בדרכים להביע תמיכה ועידוד לאדם במצוקה.

אנו מאחלות לכן לימוד מהנה ובהצלחה,
ושתהיה לכולנו שנה של חגיגות!

צוות "מעגל החגים שלי"
קרול, דינה ענבל ואלה.

